

KULTURA

projekti

Izdavački programi
Art radionice Lazareti

obljetnice

Vodič kroz
Seljačku bunu

mediji

Prvi hrvatski
katalog knjiga
na Internetu

DUBROVNIK, 5. veljače – Art radionica Lazareti raznovrsnim svojim aktivnostima i programima pribrojila je i onaj nedostajući – izdavački. Nakon nekoliko knjiga dubrovačkog autora Antuna Nodila, Art radionica Lazareti predstavila je svoje novo izdanje u sklopu novopokrenute biblioteke Karantena. Knjiga »Duh terorizma« francuskog sociologa Jeana Baudrillarda u prijevodu Marija Kopača prvi je naslov ARL-a i biblioteke Karantena kako se naziva i festival alternativnog teatra i performancea iste dubrovačke umjetničke udruge. »Duh terorizma« jedna je od najboljih studija s pratećim polemičkim odjekom u svijetu i svojim sadržajem dovodi u pitanje crno-bijelu shemu rata protiv terorizma – ističe prevoditelj Kopač. Nakon ove knjige, prema najavi voditelja ARL-a Slavena Tolja uslijedit će uskoro i novi naslovi koji će, nakon 15 godina djelovanja Art radionice Lazareti značajno osvjježiti njen rad i obogatiti joj nedostajuće i atraktivne izdavačke programe. D. M.

ZAGREB, 5. veljače – U povodu 430. godina od svršetka Velike seljačke bune Muzej Hrvatskog zagorja – Muzej seljačkih buna 8. veljače organizira kostimirana stručna vodstva kroz novi stalni postav uprizorenja bitke, priopćio je danas Muzej. K tomu će biti organizirana i manifestacija »Korakom od Galženjaka do Kapelščaka«. Žarište bune 1573. bilo je na Tahyjevju susedgradsko-stubičkom vlastelinstvu zbog njegova nasilja nad kmetovima, a buna je zahvatila brojna vlastelinstva u Hrvatskoj i Sloveniji. Pobunu su vodili Stubičani Matija Gubec, Ivan Pasanac i Ivan Mogaić, a zajedno s Ilijom Gregorićem iz Brdovca tvorili su vrhovni pobunjenički sud. Buna je planula noću 27. na 28. siječnja napadom na Cesargrad, a istodobno su izbile bune na još desetak vlastelinstava. Sve do 5. veljače buna se uspješno razvijala, ali feudalna se vlast ubrzo snašla i skršila bunu 9. veljače u Stubi. U bitki je poginulo oko 3000 seljaka, a nakon okrutna kažnjavanja kmetova feudalci su njihov poraz iskoristili da učvrste vlast i kmetove još jače vežu za zemlju. (Hina)

ZAGREB, 5. veljače – Projekt KIS – knjižni informacijski sustav prvi je hrvatski katalog knjiga za prodaju, a pretraživanje te najpotpunije baze podataka o knjigama na hrvatskom tržištu nalazi se na adresi www.knjiga.hr, priopćeno je iz zagrebačke nakladničke kuće »Faust Vrančić«. Na tom prvom hrvatskom portalu za izdavaštvo mogu se pretraživati podatci o više od 90 posto naslova koji su trenutačno prisutni na tržištu knjiga u Hrvatskoj. Mjesečno se unosi od 300 do 900 naslova, a podatci o knjigama unose se dok su one još u tisku. Osim na internetskoj stranici, katalog će uskoro biti dostupan i u tiskanom kataloškom obliku te u magazinu »Op.a.« u kojem se nalazi katalog knjiga izašlih u protekla tri mjeseca. Na internetskoj stranici www.knjiga.hr može se pretraživati po naslovu, autorima, nakladnicima i predmetnom kazalu sa 89 predmetnih lista. Osim toga, mogu se pročitati osvrti o knjigama te najnovije vijesti iz književnosti u zemlji i svijetu. Ujedno, otvoren je i forum za one koji žele razmijeniti razmišljanja o izdavaštvu, književnosti i knjizi općenito. (Hina)

IZLOŽBE – »Slovenski plakat devedesetih godina« u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu

ZASTO JE KLASIČNI PLAKAT U KRIZI?

Predstavljeno je oko 200 plakata 70-ak autora koji su se školovali u Sloveniji i u drugim europskim umjetničkim središtima / Radovi nose karakteristike škola, a izrazit pečat ostavila je ona poljska sa slikovito duhovitim metaforama

ZAGREB, 5. veljače – Izložba »Slovenski plakat devedesetih godina« otvorena je u utorak na večer u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu. Izložba se održava u okviru međudržavne kulturne razmjene, a za uzvrat u rujnu će gostovati izložba Zlatka Boureka u Jakopićevoj Galeriji u Ljubljani. Predstavljeno je oko 200 plakata 70-ak autora koji su se školovali u Sloveniji, ali i drugim europskim umjetničkim središtima. Izložba je dijelom već bila izložena u Jakopićevoj galeriji u glavnome gradu Slovenije 1997., a za ovu priliku postavu su pridodani radovi mladih diplomanata s ljubljanske ALU.

Radovi nose karakteristike škola, a izrazit pečat ostavila je ona poljska sa slikovito duhovitim metaforama na plakatima Zdravka Papiča, Radovana Jenka i Ivana Marka, dok simbolika i narativnost odlikuju radove struje Novog kolektivizma, a obilježja slovenskog i europskog plakata uz Jenka spajaju se još u djelima Jože Damjana i Matijaža Vipotnika.

Plakati su pretežito kulturnog karaktera, među kojima se ističu oni kazališni, dok su politički slabije zastupljeni. Otvarajući izložbu u nazočnosti dr. Antuna Vujića, ministra kulture RH, zamjenik slovenske ministrice kulture Vojko Stopar je naglasio da je do 90-ih slovenski plakat obavio svoju političku ulogu, te svojim provokativnim sadržajem radio na rušenju bivšega državnog sustava, dok se od

Tržišni plakat: Rad Dušana Jovanovića iz 1996.

90-ih na društvenom planu zauzima oblikujući vizualne poruke stranaka na izborima. Nadodao je da se oblik grafičkog dizajna s tekstom danas sve više okreće kulturi, a izloženi su plakati kazališnih predstava, filmskih i lutkarskih festivala, simpozija arhitekture, likovnih biennala i triennala nacio-

nalnog i međunarodnog značaja te međnih kolekcija i revija.

Autor izložbe i likovnog postava prof. dr. Stane Bernik s ljubljanske ALU rekao je da je budućnost klasičnog plakata nesigurna, jer njegovu ulogu sve više preuzima jumbo-plakat, prema zahtjevima tržišta. Na izgled pla-

kata utjecali su grafiti s porukama ulice, glasa naroda, za koje je danas upitno pripadaju li još uvijek urbanoj subkulturi ili su protest narastaja.

Naglasio je da se plakat pojavio na slovenskoj sceni burnih 50-ih godina, u isto vrijeme kada se u Hrvatskoj pojavljuje grupa EXAT 51. Tada se utemeljilo Društvo dekorativnih umjetnosti u Ljubljani, koje je kasnije promijenilo ime u Društvo likovnog oblikovanja koje nosi i danas. Prvi dizajneri plakata u Sloveniji ponikli su s Arhitektonskog fakulteta u Ljubljani. Jani Bavčer, predsjednik Društva dizajnera iz Ljubljane, organizatora izložbe i potpredsjednik ICOGRADA-e, međunarodnog udruženja dizajnera, izrazio je nadu da će izložba potaknuti nekad živu kulturnu razmjenu naših dviju zemalja.

Radovan Vuković, ravnatelj ustanove domaćina, podsjetio je na napredna zbivanja u slovenskim umjetničkim krugovima okupljenima oko ŠKUC-a, Laibacha, Irwine, Neue Slovenische Kunsta angažiranih 80-ih godina na razgrađivanju političkog sustava. Također je otkrio da izložbu prati monografija koja je 1997. na Sajmu knjiga u Ljubljani bila nagrađena, dok je za ovu priliku tiskan poseban katalog na hrvatskome jeziku. Pokrovitelji izložbe su Ministarstvo kulture RH i Ured za kulturu grada Zagreba. Izložba će biti otvorena do 14. ožujka.

Vlasta Tolić

PROJEKTI – Splićani traže putove kako da riješe problem s reklamama i signalizacijom u Dioklecijanovoj palači

OD ŠUME REKLAMA NE VIDI SE STARI SPLIT

Prizemna pročelja palače gotovo u potpunosti su prekrivena brojnim estetskim neukusnim reklamama i natpisima / Turistička zajednica predlaže otvaranje radionice i raspisivanje natječaja za izradu idejnih rješenja reklama i signalizacije

SPLIT, 5. veljače – Splitski konzervatori i umjetnici uskoro bi mogli riješiti jedan od najvećih estetskih problema u gradskoj povijesnoj jezgri i prizemlju Dioklecijanove palače koji već godinama narušava jedinstvenu ljepotu 1700 godina starih kamenih zidina. Naime, prizemna pročelja palače gotovo u potpunosti su prekrivena brojnim estetskim neukusnim reklamama i natpisima prodavaonica te poslovnih prostora, a konzervatori upozoravaju da je problem toliko velik da već sada Split čini jedan od najgorih primjera na našoj obali.

Goran Nikšić, arhitekt-konzervator splitskoga Konzervatorskog odjela Ministarstva kulture, ističe da u užoj gradskoj jezgri vlada estetski i vizualni kaos. »Od šume reklama različitih veličina, boja i materijala ne vidi se povijesna baština. Vlasnici i korisnici poslovnih prostora toga su svjesni, neki nam se pojedinci obraćaju i traže pomoć i izlaz iz tog nereda, ali većina je onih koji nikoga ništa ne pitaju te na zidine bespravno postavljaju reklame i raznu signalizaciju. Sa stručnim službama grada već smo pokušavali riješiti taj problem, ali, na žalost, svi prijedlozi završili su na papirnatim odlukama«, kazao je Nikšić.

Dodaje da je prošle godine splitska Turistička zajednica napokon ponudila konkretan prijedlog o vanjskom izgledu povijesne jezgre, a posebno Dioklecijanove palače. Riječ je o otvaranju radionice, raspisivanju natječaja za izradu idejnih rješenja reklama i signalizacije, ne samo poslovnih prostora, već i svih kulturnih sadržaja i spomenika.

»Projekt je potaknut od Službe za gradsku jezgru, Konzervatorskog odjela, Turističke zajednice i Gradskog poglavarstva. Posebno valja izdvojiti ulogu umjetničke akademije s kojom ćemo organizirati radionicu i natječaj, budući da je problem fokusiran na dizajnu. Želimo uvesti red u prizemlje carske palače i općenito povijesne jezgre. Za početak bi bilo dobro da barem glavni spomenici i kulturni sadržaji dobiju pristojne i pregledne oznake te putokaze«, ustvrdio je Nikšić.

Nada se da bi se do kraja godine mogla izabrati idejna rješenja na temelju kojih će grad Split donijeti odluke o uređenju povijesnih pročelja. Stručnjaci ističu da bi za nekoliko godina Split mogao imati primjerenu signalizaciju u prizemlju jezgre te vanjski izgled kakav zaslužuje.

Mira Jurković

Narušena povijesna jezgra Splita: Reklame na pročeljima

Foto: Vjesnik/Veljko Martinović

POVIJESNICE – U Muzeju grada Zagreba predstavljena vinska reklama na Kvarneru

KVARNER JE BIO HRVATSKA CHAMPAGNA

Izložene su etikete za vina, novinski oglasi, vinske karte, diplome i prospekti / Stare etikete vrbničke žlahtine djeluju kao svojevrsna umjetnička djela

ZAGREB, 5. veljače – Izložba »Iz povijesti vinske reklame na Kvarneru« otvorena je u utorak na večer u Muzeju grada Zagreba. Etikete za vina, novinski oglasi, vinske karte, diplome i prospekti, poneki od njih i

velike umjetničke vrijednosti, podsjetnik su na visoku razinu vinske kulture na Kvarneru u vrijeme između kraja XIX. stoljeća i Drugoga svjetskog rata. Razdoblje je to između nastanka prvih vinskih reklama u riječkim

i sušačkim novinama i vremena kad industrijalizacija i politički potezi gase dugu tradiciju vinogradarstva i vinarstva toga kraja.

Autor postava izložbe Goran Crnković, ravnatelj Državnog arhiva u Rijeci, pod-

sjetio je na činjenicu da je vino stoljećima bilo najvažniji predmet trgovine na Jadranu, a riječka luka je na prijelazu devetnaestog u dvadeseto stoljeće bila poprilično trgovine vinom u europskim i svjetskim razmjerima. Najvažniji izvozni proizvod bili su pjenušci, takozvane vodice, zbog kojih je Crnković nazvao Kvarner hrvatskom Champagnom. Vrbnički vinar Anton Katunar podsjetio je na nekad slavne vodice – baščansku, vrbničku, bakarsku i vinodolsku i izložene brojne nagrade koje su ta vina osvajala na sajmovima. Najvrjedniji odličjem Katunar je istaknuo zlatnu medalju za prošek iz Baške iz 1928.

Da su i etikete svojevrsna umjetnička djela, ukazao je akademik Petar Strčić na primjeru starih etiketa vrbničke žlahtine tiskanih u zlatotisku, a o vinu i Bibliji zborio je teolog Juraj Kolarčić. Na otvorenju su sudjelovala dva potpredsjednika hrvatske Vlade porijeklom s Kvarnera – Ante Simonić i Slavko Linić, a potonji je i otvorio izložbu, koja ostaje otvorena do kraja mjeseca.

Martina Ivandić

Kako se nekad reklamiralo vino: Ante Simonić razgleda izložbu

Foto: Vjesnik/Ranko Marković

KNJIGE – Predstavljeno djelo Mirka Tomasovića »Domorodstvo i europejstvo«

NOVO VIĐENJE HRVATSKOGA EUROPEJSTVA

Akademik Mirko Tomasović u knjizi na nov teorijski način prikazuje našu književnu baštinu – u svjetlu stilске formacije romantizma i napušta pojam ilirizam

ZAGREB, 5. veljače – Polazeći od svoje, četvrt stoljeća, duge teze da je devetnaestostoljetna književna baština u cjelini i u pojedinim dijelovima zapostavljena i nedostavno proučena, akademik Mirko Tomasović napisao je knjigu »Domorodstvo i europejstvo: rasprave i refleksije o hrvatskoj književnosti XIX. i XX. stoljeća«, koju je proteklo godinu objavila Hrvatska sveučilišna naklada iz Zagreba. Djelo je predstavljeno u srijedu u Društvu hrvatskih književnika.

»Knjiga koja je pred nama plod je rada na maloj antologiji pjesnika hrvatskoga romantizma iz 1995. i povijesnoga nastupa akademika Tomasovića 1997. na Danima hvarškoga kazališta, kada je odlučno stao u obranu književno-povijesne naspram političko-povijesne terminologije, i prvi izričito naglasio nuždu napu-

štanja termina 'ilirizam' i uvođenja jedinstvenoga naziva romantizam za dominantno razdoblje u hrvatskoj književnosti 19. stoljeća«, kazala je mr. Cvijeta Pavlović.

Istaknuvši da pojavom ove knjige hrvatski romantizam dobiva svoje vremenske granice (od 1840. do 1880.) i glavne nositelje te postaje ravnopravnim s do sada priznanim stilskim formacijama, Pavlović je zaključila da je riječ o nezaobilaznome prilogu proučavanju hrvatske književnosti.

U knjizi su sabrani radovi nastali od 1995. do 2002. godine, a u njima autor pristupa 19. stoljeću kao ravnopravnu i europski prepoznatljivu razdoblju nacionalne književnosti.

»Držim bjelodanom da su naši prethodnici, poticani mističnim 'domorodstvom' (domoljubljem, prosvjetiteljstvom i prepoditeljstvom), u svojim

književnim iskazima potvrdili i svoje 'europejstvo' kao stanje duha i estetsku kategoriju«, kaže Tomasović. U knjizi piše, među ostalim, o sonetu u hrvatskome romantizmu, otkriću Stanka Vraza kao prvoga prevoditelja s portugalskoga i španjolskog jezika te daje analize prepjeva Dantea, omiljenoga pjesnika hrvatskoga romantizma.

Akademik Nikola Batušić osvrnuo se, pak, na riječ o nezaobilaznome »kvartet sastavljen od dva dueta – otočkoga i zagorsko-vlaškoga«, a čine ga Ante Tresić Pavičić, Vladimir Nazor, Milan Begović i Mihovil Nikolić. »Središnji dio toga dijela je studija o Begoviću – markizu iz Vrlike«, za čije je oživljavanje zaslužan upravo Tomasović, a značajno priznanje u njegovoj knjizi doživljava i Mihovil Nikolić, istaknuo je Batušić.

Sandra-Viktorija Antić